

Güvenlik Konseyi Kararı Afrin'i Kapsar mı?

Devletler nasıl iradelerini hukuk kurallarıyla (yasalar) ortaya koyarsa, uluslararası örgütler de iradelerini hukuk kurallarıyla ortaya koyar. Bu hukuku kurallarının anlaşılması ya da kodlarının çözülmesi ise olanı anlamak ve olacak olanı öngörmek açısından eşsiz bir değere sahiptir.

Ne var ki, uluslararası örgütler söz konusu olduğunda üretilen bir hukuk kuralını anlamak ya da alınan bir kararın kodlarını çözmek kolay olmayabilir. Uluslararası örgütler her biri farklı iradeye sahip egemen devletlerin ortaklaşa iradelerinin ürünüdür. Bu örgütler, hele bir de mutabakat/oybirliği ile karar almış iseler (Güvenlik Konseyi kararı tam da böyledir) her devlete ait kaygı, alınan kararda ifadesini bulacağından kararın kodlarını çözmek iyice zorlaşır. Ve sonunda iş döner dolaşır L. Favoreu'nün söylediğine gelir: "hukuk tıpkı bir süpermarket gibidir, burada herkes istediğini alır."

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin "**bütün Suriye topraklarında**" ve "**insani dramı önlemek**" için aldığı 24 Şubat 2018 tarih ve 2401 sayılı kararın kodları nasıl çözülebilir? Bu kararın Afrin bağlamında Türkiye için olası hukuki ve siyasi sonuçları neler olabilir?

Kararın ruhu

Karar, Suriye'nin toprak bütünlüğü, bağımsızlığı ve egemenliğini hatırlattıktan sonra Doğu Guta başta olmak üzere, Hama'nın kuzeyi, Rukban ve Rakka'daki insani drama vurgu yapıyor. 2,9 milyon insanın kuşatma altında ve gıda ve tıbbi yardım sevkiyatı açısından "ulaşılması güç alanlarda" yaşadığının altını çizen karar, BM bünyesindeki insani yardım kuruluşlarının ilgili bölgelere giremediğinden bahisle "insani yardım hakkı"nın ihlal edildiğine özel bir vurgu ile yer veriyor. Şu halde kararın amacı ya da ruhunda olan şey, BM insani yardımlarının kuşatma altındaki bölgelere ulaştırılması...

Buradan çıkarılacak ilk sonuç, hali hazırda kırsal bölgelerde devam eden Afrin operasyonunun herhangi bir sivil kayba ve insani drama sebebiyet vermediğinden kararın kapsamı dışında tutulması basit gerçeğidir. Ancak, karar amacını mükerreren "insancıl hukuk çerçevesinde insani yardım ulaştırılmasını sağlamak" şeklinde ortaya koyduktan hemen sonra bu amaca ulaşmak için Suriye'de ulusal düzlemde, yani bütün mülki sınırları içerisinde "global" bir ateşkes çağrısı yapıyor. Acaba bu son vurgunun Afrin'i kapsam içerisine aldığı söylenebilir mi? Rusya'nın BM Daimi Temsilcisi Vasili Nebenzia'nın bu soruya yanıtı "Evet". ABD'nin yanıtı daha güçlü bir vurgu ile "Evet"...

Kuşkusuz bu yorum kararın ruhu ile bağdaşmaz. Kuşatma altındaki şehirlerin Suriye geneline yayıldığı düşünülduğünde lojistik yüzünde ateşkesin “global” nitelikli olması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak Afrin kuşatılmış değildir. Meşru bir devlet otoritesinin bulunmadığı Afrin’de BM ve Avrupa Konseyi üyesi bir ülke olarak Türkiye, yolları kapatmak için değil açmak için vardır. Acaba BM yardım görevlileri hangi yoldan daha emniyetle yürürlerdi? Meşru bir devletin kolluk görevlilerinin olduğu bir yoldan mı? Yoksa meşru olmayan örgütlerin denetimindeki bir yoldan mı?

Taraflar?

Karar, kendi içerisinde aldığı “çatışmalara 30 günlük insani bir ara” verilmesine yönelik tedbirin BM Şartı’nın m. 25 düzenlemesi gereği bütün BM üyesi devletler (Türkiye dahil) tarafından uygulanmasının kabul edilmesini istiyor. Bu kabulün de Suriye topraklarının tamamı için yapılması gerekiyor.

Ancak kararda muallakta bırakılan bir konu, çatışmanın taraflarının kimler olduğu... Karar, Suriye ordu birlikleri, Şii milis güçleri ve Hizbullah’ın adını zikretmediği gibi muhalif grupların da kimler olduğunu söylemiyor. Karara göre ateşkes, DEAŞ, El Kaide, Nusra Cephesi ve El Kaide ile ilişkili kişi, grup ve oluşumlar başta olmak üzere “diğer terörist” grupları kapsamıyor. Bu gruplara yönelik operasyonların önünde herhangi bir engel yok. Peki bu sayılan gruplar dışarda bırakılırsa muhaliflerden geriye kim kalır? Hadi diyelim ki Tahrir eş-Şam El Kaide ile bağlantılıdır. Ahrar uş-Şam da mı bağlantılıdır? Ya ÖSO? Bağlantıyı kim neye ve kime göre kuracaktır? Daha iyi bir soru ise şu: PKK kararda ifadesini bulan “diğer terörist gruplar”dan biri midir? Öyle ise, “Afrin kararın kapsamı içerisinde mi” sorusuna Rus Büyükelçinin “evet” yanıtını vermesi nasıl izah edilebilir? L. Favoreu haklı... hukuk tam bir süpermarket. Burada herkes akşam ne pişireceğine göre alacağını alır. Öyle ise bu bizi 19. yüzyıl klasik güç siyasetinin içine sokmaz mı?

Sonuç ve İki senaryo

Karar, sadece lafzı ile yorumlandığında uygulama alanının bütün Suriye coğrafyası olduğundan bahisle Afrin’i kapsadığı iddia edilebilir. Ruhu ile yorumlandığında ise Afrin’in kapsam dışında tutulması gerekir. Uluslararası hukuk normlarının ruhuna anlam verenin “güç” olduğu ise istenmese de bilinen bir şeydir.

Bu durumda iki senaryo düşünülebilir:

İyimser senaryoya göre ABD’yi dengelemek ve Fırat’ın doğusunda tutmak isteyen Rusya, Afrin’i ilgili kararın kapsamı dışında tutar ve gelecekte Afrin için Güvenlik Konseyi’nden benzer bir karar çıkmasını engeller. Kuşkusuz bunun önkoşulu Türkiye’nin Afrin operasyonunu insani bir soruna dönüşmeden ve yoğun sivil kayıplara sebebiyet vermeden tamamlamasıdır. Bu durumda Afrin’e yönelik hareketin bir kuşatma değil ama tahliye ve

kaçışlara izin veren bir ucu açık coğrafyada devam ettirilmesi gerekir. Ucu açık coğrafya terör unsurları açısından doğal olarak ikmal anlamına da gelir ve süreci oldukça uzatır.

Kötümser senaryoya göre, Afrin ilgili kararın kapsamı içerisinde ise Türkiye BM Şartı gereği karara uymak, operasyonlarını durdurmak ve sınırları ötesinde elde ettiği güvenlik koridoru ile yetinmek zorunda bırakılır. Yok eğer Türkiye Rusya'ya rağmen kararı tanımaz ise benzer kararların Afrin için alınmasına hazır olmalıdır. Eğer bir devlet Güvenlik Konseyi kararını tanımaz ise ne olur? Yanıtı belli kayıtlar altında BM Şartı'nın 7. Bölümünde ifadesini bulmuştur. Güvenlik Konseyi silahlı kuvvet kullanılmasına karar verebilir.

Her durumda sorunu çözecek ya da çözümsüz bırakacak ülke Rusya olacaktır. Bir de bizim gücümüz...